

Wereldbank, kennisbank

Auteur(s):

Huizinga, H.P.
Katholieke Universiteit Brabant.

Verschenen in:

ESB, 82e jaargang, nr. 4119, pagina 671, 10 september 1997

Rubriek:

Column

Trefwoord(en):

Wereldbank, kennisbank

Auteur(s)

Huizinga, H.P.

Katholieke Universiteit Brabant.

Uitgave

ESB

Verschenen in

970910

82

4119

671

Rubriek

Column

Trefwoord

Ontwikkelingseconomie

Wereldbankiers hebben een moeilijke opdracht: het verminderen van armoede in de wereld. In de praktijk betekent dit, dat de Wereldbank zich zowel met macro-beleid als met micro-projecten bezig houdt. Daarbij vergeleken hebben de economen van het IMF het maar gemakkelijk. Zij richten zich voornamelijk op het creëren van een stabiele macro-omgeving. Na een periodiek bezoek aan een ontwikkelingsland vertrekken IMF economen doorgaans weer voldaan terug naar Washington. Hun taak is immers voltooid, als er een plan is achtergelaten om het overheidstekort te verminderen of om het monetair- en wisselkoersbeleid op elkaar af te stemmen. Dat is niet altijd eenvoudig, maar een peulenschil vergeleken met adequate armoedebestrijding.

De laatste decennia is de armoede in de wereld zeker verminderd. De afgelopen 10-15 jaar gaat het zelfs zo goed, dat het belang van leningen van de Wereldbank, vergeleken met private kapitaalstromen of het wereldinkomen, sterk is afgenomen. Een hogere economische groei en het slechten van kapitaalbarrières hebben geleid tot vernieuwde interesse van buitenlandse investeerders. Vooral Latijns-Amerikaanse en Aziatische landen groeien hard en hebben de weg terug naar de private kapitaalverschaffers gevonden. Is dit dankzij de Wereldbank? Sommige historici beweren, dat de groei van de Verenigde Staten hoogstens 14 dagen achter zou lopen, als de transcontinentale spoorwegen in de 19de eeuw nooit waren aangelegd. De groei in ontwikkelingslanden zou waarschijnlijk meer dan 14 dagen achterlopen zonder Wereldbank, maar niemand weet precies hoeveel.

De onduidelijke rol van de Wereldbank en het krimpend werkkterrein leiden tot veel kritiek van binnen en buiten. De diensten van de Wereldbank zouden niet langer aansluiten op de wensen van de klanten, de lidstaten. In een poging haar relevantie te behouden bevindt de Wereldbank zich nu in een grootscheepse reorganisatie. Anders dan bij het bedrijfsleven wordt de reorganisatie niet ingegeven door

een gebrek aan winstgevendheid: zelfs met een kostentotaal van meer dan een miljard dollar per jaar is de Wereldbank nog altijd winstgevend. Wel belangrijk is een blijvend vertrouwen in het nut van de Wereldbank bij de belangrijke lidstaten.

Onder leiding van de bankier Wolfensohn beraadt de Wereldbank zich op haar huidige rol en arrangement van producten. Vanouds corrigeert de Wereldbank het falen van de informatiemarkt (afgezien van een scheve internationale inkomensverdeling). Kredieten van de Wereldbank hebben een signaalfunctie en leiden tot 'pump priming' in die gevallen, waar zij eerder dan anderen inziet, dat een land kredietwaardig is geworden, bijvoorbeeld door verbeterd beleid. De gedachte is dan dat een lening van de Wereldbank een private kapitaalstroom op gang brengt. Dit geldt met name voor landen in transitie, in Afrika en Oost-Europa. Om de private kapitaalstroom te stimuleren verschaft de Wereldbank tegenwoordig ook leninggaranties, die terugbetaling door een ontwikkelingsland van private leningen (gedeeltelijk) verzekeren. Onderzoek wijst echter uit, dat de crediteurs en niet de ontwikkelingslanden van deze constructie profiteren.

Ook de aard van de gefinancierde projecten verschuift. Internationaal wordt er geprivatiseerd in de industrie, de telecommunicatie en de energiedistributie. Nationale overheden trekken zich steeds meer terug op hoofdtaken, zoals het voorzien in sociale zekerheid, infrastructuur en een goed milieu. Het gaat hier om publieke goederen. Een voorbeeld is dat veel landen hun pensioenstelsel willen herzien. Hier kan de Wereldbank informatie leveren over 'best practice', gecombineerd met een lening om de kosten van stelselherziening te dekken. In het algemeen verschuift het accent voor de Wereldbank van geldverschaffer naar kennisleverancier. Kennis is een publiek goed bij uitstek, en het valt niet te verwachten dat de private sector of de universiteiten in de toekomst voldoende zullen investeren in beleidsonderzoek. Beleidservaringen van het ene land zijn vaak overdraagbaar aan het andere land, uiteraard met de nodige zorgvuldigheid. Als enige mondiale ontwikkelingsinstelling ziet de Wereldbank een rol weggelegd in het uitwisselen van beleidskennis. Na jaren van beknibbelen op het onderzoeksbudget gaat de Wereldbank nu de toekomst tegemoet als kennisbank.

Intern is er ook het een en ander te verbeteren bij de Wereldbank. Er was sprake van een institutionele druk om leningen af te sluiten. Deze heeft geleid tot te veel aandacht voor de leningen zelf, met te weinig project-analyse vooraf en supervisie achteraf (blijkens het Wapenhans-rapport). Gebrekkige politieke inzichten leiden verder tot het mislukken van op zich goede projecten. Ook is er te weinig geïnvesteerd in de training van de eigen staf. Een belangrijke peiler van de huidige reorganisatie is dit deficit aan te pakken. Een probleem is bovendien het gebrek aan concurrentie aan de top: de president van de Wereldbank is altijd Amerikaan. Dit werkt een continuering van de status quo in de hand. Ook op dit punt is het IMF gezegend: daar wisselen Europese 'managing directors' elkaar af.